

Sygn. akt VI A Ca 1155/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Ewa Klimowicz - Przygódzka

Sędziowie: SA Irena Piotrowska

SO (del.) Jadwiga Smołucha (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Agnieszka Pawłowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 kwietnia 2014 r. w Warszawie

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko Spółdzielni Budowlano - Mieszkaniowej (...) w W.

o stwierdzenie nieważności lub uchylenie uchwały

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 22 kwietnia 2013 r.

sygn. akt IV C 1712/12

- 1. uchyła zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały i rozstrzygającej o kosztach procesu i w tym zakresie sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego;***
- 2. oddala apelację w pozostałym zakresie.***

Sygn. akt VI A Ca 1155/13

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym 12 grudnia 2012 r. powód M. P. wniósł o stwierdzenie nieważności § 3 ust. 2 zdanie ostatnie uchwały rady nadzorczej z 30 lipca 2002 roku o nazwie Regulamin zasad rozliczania gospodarki zasobami mieszkaniowymi oraz ustalania opłat za używanie lokali w Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej (...) ulica (...),(...)-(...) W. bądź o uchylenie § 3 ust. 2 zdanie ostatnie uchwały rady nadzorczej z 30 lipca 2002 roku o nazwie Regulamin zasad rozliczania gospodarki zasobami mieszkaniowymi oraz ustalania opłat za używanie lokali w Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej (...) ulica (...),(...)-(...) W., jako sprzecznej z postanowieniami statutu i dobrymi obyczajami. Powód wniósł o zasądzenie od pozwanej Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej (...) na jego rzecz kosztów postępowania wg norm przepisanych. W uzasadnieniu powód podał, że jest członkiem pozwanej spółdzielni i przysługuje mu własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu nr (...) przy ulicy (...). Zgodnie z § 75 statutu pozwanej spółdzielni rada nadzorcza została zobowiązana do uchwalenia regulaminu określającego szczegółowe zasady ustalania planu kosztów zarządzania nieruchomościami, rozliczania tych kosztów i ustalania wysokości opłat za lokale.

W § 75 ust. 3 pkt 2 statutu rada została zobowiązana do określenia fizycznej jednostki rozliczeniowej poszczególnych rodzajów kosztów, przy czym może to być $1\text{ m}^{(2)}$ powierzchni użytkowej lokalu, liczba osób zamieszkałych w lokalu lub wskazania urządzeń pomiarowych. Zgodnie z § 3 regulaminu zasadniczo jednostką rozliczeniową w spółdzielni jest metr kwadratowy powierzchni lokalu, z tym że koszty obejmujące: dostawę wody i odprowadzanie ścieków, dostawę ciepła do podgrzania centralnej ciepłej wody jak również wywóz nieczystości stałych, rozliczane są proporcjonalnie do liczby osób faktycznie zamieszkujących w danym lokalu z, przy czym użytkownicy lokali zobowiązani są do niezwłocznego zgłoszenia zmian w ilości osób faktycznie zamieszkujących dany lokal. Jednocześnie jednak § 3 ust. 2 zdanie ostatnie regulaminu wskazuje, że w wypadku gdy lokal nie jest zamieszkały, jako podstawę do obliczeń przyjmuje się jedną osobę. Takie określenie sposobu rozliczenia jest – zdaniem strony powodowej – niezgodne z art. 45 a ust. 8 punkt 2,2 b ustawy z 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne, które wskazują na możliwe jednostki rozliczeniowe stosowane do rozliczenia ciepłej wody. Ponadto w ocenie strony powodowej to postanowienie regulaminu jest niezgodny również z cytowanym § 75 ust. 3 pkt 2 statutu. Ustawa z 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków wprawdzie nie zawiera zapisu analogicznego do ustawy prawo energetyczne, ale wprowadza na spółdzielnię (art. 20 sześciu ust. 2) obowiązek rozliczenia kosztów kwoty i ścieków na poszczególne lokale. W ocenie powoda skarżony zapis jest również ewidentnie sprzeczny z elementarnym poczuciem logiki i sprawiedliwości, gdyż mieszkanie niezamieszkałe nie powoduje takich wydatków spółdzielni jak gospodarstwo jednoosobowe.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu wg norm przepisanych, podnosząc iż rada nadzorcza wypełniając swoje obowiązki opracowała i zatwierdziła do stosowania wymagany regulamin. Sposób dokonywania rozliczeń jest wynikiem przebudowy w latach 1946 – 1950 systemu instalacji wodnych w budynku oraz usytuowania całości instalacji w kanałach zabudowanych. Efektem tej przebudowy są przypadki wprowadzenia do lokalu trzech – czterech pionów wodnych ciepłej i zimnej wody. Skutkuje to koniecznością kapitalnego remontu instalacji, a w obecnej sytuacji finansowej spółdzielni, brakiem możliwości założenia liczników ciepłej i zimnej wody. Dlatego podjęta została decyzja, że jednostką rozliczeniową jest ilość osób zamieszkujących w danym lokalu, zaś podstawą zużycia do obliczania należności jest określony ryczałt zużycia ciepła i zimnej wody ($4,5\text{ m}^3$ na jedną osobę), oparty na wieloletnim średnim zużyciu w całej spółdzielni. Strona pozwana podniosła, iż powód nie wnosił uprzednio zastrzeżeń do uchwalonego i stosowanego regulaminu, traktującego jednolicie wszystkich członków spółdzielni, a w całej spółdzielni musi być stosowany jednolity system rozliczeń. Do podjętej uchwały oraz opracowanego regulaminu nie wnosili też zastrzeżeń pozostali członkowie spółdzielni, co do treści i zasad rozliczania kosztów oraz obciążeń czynszowych. Świadczy o tym coroczne uchwalanie absolutorium dla rady nadzorczej oraz zarządu, jak też akceptowane sprawozdania finansowe ze strony urzędu skarbowego oraz Krajowego Rejestru Sądowego. Pozwany podniósł ponadto, iż zgodnie z art. 32 § 1 – 3 prawa spółdzielczego stronie powodowej przysługiwało prawo odwołania w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym w okresie jednego roku od dnia wniesienia zastrzeżeń co do treści uchwały, a ponadto zgodnie z obowiązującym statutem strona powodowa utraciła prawo do zaskarżenia omawianej uchwały z uwagi na upływ terminu sześciu tygodni od daty podjęcia uchwały przez walne zgromadzenie.

Wyrokiem z 27 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie sądu okręgowego zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych.

Powód jest członkiem pozwanej spółdzielni, posiadającym spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego. Zgodnie z obowiązującym statutem rada nadzorcza ma obowiązek uchwalenia regulaminu określającego szczegółowe zasady ustalania planu kosztów zarządzania nieruchomościami, rozliczania tych kosztów i ustalania wysokości opłat za lokale. Zgodnie z przyjętym regulaminem jednostką rozliczeniową w pozwanej spółdzielni jest metr kwadratowy, ale koszty obejmujące dostawę wody i odprowadzanie ścieków oraz dostawę ciepła do podgrzania centralnej ciepłej wody i wywóz nieczystości stałych, rozliczane są proporcjonalnie do liczby osób faktycznie zamieszkujących w danym lokalu, zaś w przypadku gdy lokal jest niezamieszkały jako podstawę obliczeń przyjmuje się jedną osobę.

Biorąc po uwagę powyższy stan faktyczny sąd okręgowy uznał, że po pierwsze powód nie dołączył uchwały, której dotyczy roszczenie zgłoszone w pozwie. Do pozwu został dołączony regulamin którego fragmentu dotyczy żądanie powoda, ale nie wiadomo jaki numer na uchwała zatwierdzająca regulamin, a sąd orzekając o unieważnieniu lub uchyleniu uchwały musi podać numer i datę jej podjęcia. Regulamin jest załącznikiem do uchwały a nie uchwałą jako taką. Po drugie żądanie zgłoszone w pozwie dotyczy – patrząc literalnie - dwóch różnych uchwał podjętych w różnych datach: 30 lipca 2002 roku i 30 lipca 2012 roku. Oczywistym jest, ponieważ to wynika z dalszych wywodów zawartych w pozwie oraz kolejnym piśmie powoda i odpowiedzi na pozew, że regulamin został uchwalony 30 lipca 2002 roku ale żądanie zgłoszone w pozwie na to nie wskazuje. Po trzecie, od podjęcia uchwały wprowadzającej regulamin upłynęło prawie 11 lat, a powód nie udowodnił iż nie uchybił sześciotygodniowemu terminowi przewidzianemu przepisami ustawy pr. spółdz., jak też nie udowodnił, iż zaistniała którakolwiek przesłanka przewidziana w § 8 art. 42 ustawy pr.spółdz.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

- naruszenie art. 229 w związku z art. 233 k.p.c., poprzez nieprzyjęcie faktu istnienia uchwały rady nadzorczej – regulaminu z 30 lipca 2002 roku, mimo niezaprzeczania tego faktu przez stronę pozwaną
- naruszenie art. 316 § 1 w związku z art. 233 k.p.c. poprzez niewzięcie pod uwagę treści pisma procesowego powoda z 11 marca 2013 roku, w którym sprostował on oczywistą omyłkę co do daty podjęcia uchwały
- naruszenie art. 42 § 2 ustawy pr.spółdz. poprzez jego niezastosowanie
- naruszenia art. 42 § 3 ustawy pr.spółdz. poprzez jego błędne zastosowanie.

Biorąc pod uwagę powyższe zarzuty strona powodowa wniosła o:

- zmianę bądź uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Sąd apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Ustawa prawo spółdzielcze z 16 września 1982 r. przewiduje powództwo o zaskarżenie uchwały rady nadzorczej w art. 24 § 6, jednak regulacja ta dotyczy tylko uchwał w przedmiocie wykluczenia albo wykreślenia członka ze spółdzielni. Prawo spółdzielcze nie zawiera natomiast wprost podstawy normatywnej dla zaskarżania pozostałych kategorii uchwał rady nadzorczej. Za przyjęciem dopuszczalności ich zaskarżania przemawia jednak cywilnoprawny charakter tych uchwał, które często regulują stosunki dotyczące sfery prywatnoprawnej, w związku z czym posiadają cechy czynności prawnej. W orzecznictwie (wyrok Sądu Najwyższego z 19 marca 2002 r. IV CKN 900/00, wyrok Sądu Najwyższego z 18 września 2003 r. I CK 115/02, wyrok Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2007 r. V CSK 163/2007, uchwała Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2009 r. III CZP 30/09) utrwalili się poglądy, że w odniesieniu do uchwał rady nadzorczej spółdzielni, których przedmiotem nie jest wykluczenie lub wykreślenie członka ze spółdzielni, istnieją dwie drogi postępowania. Pierwsza to postępowanie wewnątrzspółdzielcze, o ile statut przewiduje ogólną drogę odwołania od uchwał rady nadzorczej do walnego zgromadzenia, a potem zaskarżenie do sądu uchwały zgromadzenia zgodnie z art. 42 pr.spółdz. Druga droga to bezpośrednie zaskarżenie do sądu uchwały rady nadzorczej na ogólnych zasadach prawa cywilnego, to jest wytoczenie powództwa o zasądzenie, ustalenie bądź ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego. Zgodnie jednak z art. 32 § 3 pr.spółdz., w sprawach stosunków między członkiem a spółdzielnią, nawet jeżeli statut przewiduje tryb wewnątrzspółdzielczy, nie może to pozbawiać członka spółdzielni zaskarżenia uchwały bezpośrednio do sądu. Skorzystanie wcześniej z postępowania wewnątrzspółdzielczego zależy jedynie od woli członka spółdzielni. Uchwały organów spółdzielni, wywołujące skutki cywilnoprawne, podlegają przepisom kodeksu cywilnego, jako czynności prawne, w związku z czym nie mogą naruszać przepisów bezwzględnie obowiązujących. Ocena ich skuteczności dokonywana jest zatem z punktu widzenia art. 58 k.c. Wyłączona jest natomiast możliwość

stosowania w drodze analogii art. 42 pr.spółdz. w odniesieniu do wszystkich uchwał rady nadzorczej spółdzielni, ponieważ art. 24 § 6 pr.spółdz. przewiduje odpowiednie stosowanie tych przepisów tylko do ściśle określonych kategorii uchwał tj. w przedmiocie wykluczenia albo wykreślenia członka ze spółdzielni. Art. 24 § 6 pr.spółdz. ma charakter przepisu wyjątkowego, zatem nie może być interpretowany rozszerzająco. Wadliwe uchwały rady nadzorczej spółdzielni, dotyczące innych kwestii niż wykluczenia albo wykreślenia członka ze spółdzielni, mogą być więc zaskarżane wyłącznie w drodze powództwa o ustalenie. Art. 189 k.p.c. nie przewiduje żadnego ograniczenia czasowego w zakresie wytaczania powództwa o ustalenie. Decydujący dla skorzystania z tej formy powództwa jest wyłącznie interes prawny powoda w uzyskaniu wyroku ustalającego oraz istnienie bądź nieistnienie danego stosunku prawnego bądź prawa.

Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo rozpoznał całą sprawę w oparciu o art. 42 pr.spółdz., podczas gdy podstawę prawną powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały stanowi art. 189 k.p.c., a tym samym nie zostało zbadane istnienie przesłanek w postaci interesu prawnego powoda w żądaniu stwierdzenia wyrokiem nieważności uchwały rady nadzorczej spółdzielni oraz nieistnienia prawa kwestionowanego przez powoda. Sąd pierwszej instancji ograniczył się tylko do ustalenia, że upłynął termin prekluzyjny do zaskarżenia uchwały, natomiast w ogóle nie zbadał podnoszonych powoda zarzutów sprzeczności uchwały z bezwzględnie obowiązującymi przepisami. Tym samym sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Zasadne są ponadto zarzuty apelacji co do nieuwzględnienia przez sąd pierwszej instancji, iż żądanie pozwu, w zakresie określenia daty zaskarżonej uchwały, zostało przez powoda sprostowane w ostatnim zdaniu pisma procesowego z 11 marca 2013 r.: „Sprostowanie: W punkcie 2 pozwu powinna widnieć data 30 lipca 2002 r. zamiast 30 lipca 2012 r.”. W toku postępowania sąd pierwszej instancji nie wzywał też powoda do sprecyzowania powództwa przez wskazanie numeru i daty zaskarżonej uchwały, a powinien to uczynić na podstawie art. 130 § 1 k.p.c. lub po doręczeniu pozwu na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. w związku z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c., w sytuacji gdy w doszedł do wniosku, że brak dokładnego określenia żądania pozwu uniemożliwia mu rozpoznanie sprawy. Brak dostatecznego sprecyzowania żądania pozwu nie może być natomiast powodem oddalenia powództwa. Jeżeli powód nie ma dostępu do protokołów posiedzeń i uchwał rady nadzorczej pozwanej spółdzielni, dokładny numer oraz datę podjęcia zaskarżonej uchwały sąd pierwszej instancji może ustalić w oparciu o jej pełną treść i w tym celu powinien zobowiązać pozwanego, który ma obowiązek przechowywać takie dokumenty, do przedstawienia protokołu zawierającego tekst zaskarżonej uchwały.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd pierwszej instancji ustalił:

- istnienie interesu prawnego powoda w żądaniu udzielenia ochrony prawnej przez wydanie wyroku ustalającego
- jaka jest pełna treść zaskarżonej uchwały i w tym celu wezwie pozwanego do przedstawienia dokumentu zawierającego uchwałę rady nadzorczej, którą uchwalono kwestionowany przez powoda regulamin zasad rozliczania gospodarki zasobami mieszkaniowymi z 30 lipca 2002 r., pod rygorem skutków z art. 233 § 2 k.p.c.

- w oparciu o art. 58 k.c.:

* czy zaskarżona uchwała jest sprzeczna z przepisami bezwzględnie obowiązującymi, a w szczególności z powołanymi przez powoda ustawą z 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne oraz ustawą z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, a ponadto, w zakresie kompetencji rady nadzorczej do uchwalenia kwestionowanego przez powoda regulaminu, z ustawą z 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze

* czy zaskarżona uchwała jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, na które powód powołał się w pozwie pod pojęciem sprzeczności „z elementarnym poczuciem logiki i sprawiedliwości”.

Mając powyższe na uwadze sąd apelacyjny, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., orzekł jak w punkcie 1 sentencji.

Sąd apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację w części dotyczącej zaskarżenia wyroku sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo o uchylenie uchwały, albowiem jak wyjaśniono to już wyżej, do uchwał rady

nadzorczej spółdzielni, dotyczących kwestii innych niż wykluczenia albo wykreślenia członka ze spółdzielni, nie znajdują zastosowania sankcje wadliwości określone w art. 42 pr. spółdz. (art. 24 § 6 pr. spółdz.)